

Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Güvenilirlik-Geçerlilik Çalışması

Adaptation of Social-Emotional Expertise Scale to Turkish: Reliability and Validity Study

İnan Ay^{1*}

Gülhan Temel²

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹Doktora Öğrencisi, Siirt Üniversitesi, Türkiye

PhD Stu. , Siirt University, Turkey

inan.ayyy@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-7689-3453

²Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Mersin University, Turkey

gulhan_orekici@hotmail.com

ORCID ID 0000-0002-2835-6979

Makale geliş tarihi / First received : 12.12.2020

Makale kabul tarihi / Accepted : 24.02.2021

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır:

1- Araştırmacıların katkı oranı eşittir.

2- Makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığından hazırlanmış olduğu tezden türetilmiştir.

3- Uygulamada yer alan katılımcılara teşekkür ederiz.

4- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

5- Ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için ölçekleri geliştiren ve uyarlayan kişilerden e-posta yoluyla izin alınmıştır.

Ayrıca, ölçeklerin Siirt Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere uygulanabilmesi için Siirt Üniversitesi Rektörlüğünden gerekli izinler alınmıştır.

(Tarih: 18.04.2019; Sayı:46876006-300-)

6- Araştırmadaki veriler, 2019 yılında toplanmıştır

7- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *iThenticate*. Similarity Index 10%

Atf bilgisi / Citation:

Ay, İ. & Temel, G. (2021). Sosyal-duygusal yetkinlik ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve güvenilirlik-geçerlilik çalışması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 142-160.

ÖZ

Bireysel farklılıklara bağlı olarak bazı insanlar sosyal durumları sıkıntısız ele alırken, bazıları bu konuda daha az başarı gösterebilmektedir. Sosyal-duygusal yetkinlik (Social-Emotional Expertise) kavramı, bu farklılıkları daha iyi anlamak adına McBrien, Wild ve Bachorowski (2018) tarafından geliştirilmiş bir yapıdır. Bu araştırmanın genel amacı; McBrien vd. (2018) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin (Social-Emotional Expertise Scale) Türkçeye uyarlanması ve güvenilirlik-geçerlilik analizlerinin incelenmesidir. Dil eşdeğerliliği çalışması kapsamında ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarından alınan puanlar arasındaki ilişkiye bakılmış ve bu ilişki .883, $p<.01$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .855 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .838'tür. Ölçüt-bağımlı geçerliliğin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada kullanılan Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi ile Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği arasındaki ilişki .615, $p<.01$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin kişinin kendisi ve bir yakın arkadaşı tarafından kişinin kendisinin değerlendirildiği formlar arasındaki ilişki ise .556, $p<.01$ olarak belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum indeksi değerleri sonucunda Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin orijinal formunda sunulan iki faktörlü yapısının Türk kültüründe doğrulandığı sonucuna varılmıştır. Araştırmadan elde edilen tüm bulgular, ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu destekler niteliktedir.

Anahtar kelimeler

Sosyal-Duygusal Yetkinlik, Ölçek Uyarlama, Güvenilirlik, Geçerlilik, Kişilerarası İlişkiler

ABSTRACT

Depending on their individual differences, some people cope with social situations without problems, while others are less successful. The concept of Social-Emotional Expertise is a structure introduced by McBrien, Wild, and Bachorowski (2018) in order to have a better understanding of these differences. The general purpose of this research is; adapting the Social-Emotional Expertise Scale to Turkish and performing reliability and validity analysis. The correlation coefficient between scores obtained from the two forms of the scale (Turkish and English) was .883, $p<.01$. The Cronbach Alpha coefficient of the scale was .855 and the test-retest reliability coefficient was .838. To examine the criterion-related validity of the scale, the correlation coefficient between original form of Schutte Emotional Intelligence Test and the Social-Emotional Expertise was examined and the result was .615, $p<.01$. The result of correlation coefficient between the self-assessment of the scale and the forms in which the individual was evaluated by a close friend was .556, $p<.01$. As a result of the fit index values obtained from the confirmatory factor analysis, it was concluded that the two-factor structure of the Social-Emotional Expertise Scale as presented in its original form, was also confirmed in Turkish culture. All the findings obtained from the research support that the scale is a reliable and valid measurement tool.

Keywords

Social-Emotional Expertise, Scale Adaptation, Reliability, Validity, Interpersonal Relationships

GİRİŞ

İnsanların topluluk halinde yaşamasından dolayı birbirleriyle etkileşimde bulunma biçimleri oldukça karmaşıktır. Bazı insanlar kişilerarası ilişkilerde, diğer insanlara göre daha fazla sosyal yönelimli olabilmektedir. Bireysel farklılıklara bağlı olarak bazı insanlar sosyal durumları sıkıntısız ele alırken, bazıları bu konuda daha az başarı gösterebilmektedir. İnsanların birbirleriyle olan etkileşimlerinde ortaya çıkan farklılıkları anlamak adına duygusal zeka, sosyal zeka, empati, kişilerarası duyarlılık gibi birçok kavram ortaya atılmıştır. Kişilerin bu kavramlara sahip olma kapasiteleri, doğal yaşam koşullarında içinde buldukları kişilerarası etkileşimin kalitesine etki edebilmektedir. Bu kavramların temel aldığı özellikler, sosyal ipuçlarının doğru işlenmesi ve bu ipuçlarından hareketle sonraki davranışlar ile ilgili bilgilerden yararlanılmasıdır. Ancak, bu yapıların kişilerarası etkileşimleri kolaylaştıran ve sosyal olarak anlamlı göstergeler taşıyan gerçek davranışlara (actual behaviors) odaklanmada yetersiz kaldığı söylenebilir (McBrien, Wild ve Bachorowski, 2018). Bundan dolayı, McBrien vd. (2018), olumsuz bir durum olarak değerlendirdikleri prososyal davranış ve biliş arasında oluşan bu boşluğu kapatacağını umdukları, sosyal etkileşimleri ve altında yatan dinamikleri daha iyi anlamak adına *sosyal-duygusal yetkinlik (SDY)* (Social-Emotional Expertise) kavramını önermektedir. McBrien vd.'ne göre (2018), SDY'nin kavramsal temeli insan etkileşimlerinde farklılıkları anlamak adına öne sürülen yapılarla (duygusal zeka, sosyal zeka, empati, kişilerarası duyarlılık), özellikle duygusal zeka ve kişilerarası duyarlılık üzerine yapılan bazı tanımlamalar ile belirgin bir kavramsal örtüşmesi bulunmaktadır.

Duygusal zekanın günlük yaşamın farklı alanlarında önemli bir etkisi olduğu kanıtlanmıştır (Fernández- Berrocal, Cabello, Castillo ve Extremera, 2012). Duygusal zeka, duygularla ve duygu ile ilgili bilgilerle uygun bir şekilde akıl yürütme ve düşünceyi geliştirmek için duyguları kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Mayer, Caruso ve Salovey, 2016). Bu yetenekler, duygusal içeriği tanımlamayı, düşünmeyi kolaylaştırmayı, duyguların içeriğini anlamayı ve duyguları yönetmeyi içermektedir (Mayer vd., 2016). Yeteneğe dayalı duygusal zekanın en yaygın kabul gören modeli (Mayer vd., 2016), duygusal zekanın dört daldan oluşan yetenekleri özetleyen hiyerarşik modelidir. Bu dört daldan oluşan yetenek modeli, basit bilgi işlemeden (duygusal içeriği algılama) karmaşık stratejik akıl yürütme süreçlerine (duyguları düzenleme) doğru hiyerarşik olarak düzenlenmiştir. (Mayer vd., 2016) bu modeli şu şekilde açıklamaktadır: (a) duyguları algılama - dış dünyadaki duygusal içeriği (yüz ifadeleri, vücut dili, ses tonu veya resimlerde veya tablolardaki sanatsal duygu ifadeleri dahil) doğru şekilde algılama yeteneği; (b) duyguların düşünmeyi kolaylaştırması - problem çözmeye yardımcı olmak için kişinin duygularını kullanma yeteneği; (c) duyguları anlama - duyguların zamanla değişme şekli, duygusal bir dönemin neden-sonuçları ve karmaşık duyguların bir araya gelme biçimi dahil olmak üzere, duygular ve ilgili fenomenler hakkında bilgi ve anlayış; ve (d) duygu düzenleme - genellikle olumlu duyguların arttırılmasını ve olumsuz duyguların azaltılmasını içeren kişinin kendisinin ve başkalarının duygularının düzenlenmesi. Duygusal zekanın bu tanımlanmasından hareketle (duygusal olarak anlamlı davranışların ve algı yeteneğinin, sosyal etkileşimin kalitesini etkilediğinden) sosyal-duygusal yetkinlik ile yakından ilişkili olabileceği düşünülmektedir (McBrien vd., 2018).

Goleman (2017, s. 108), çok bilinen kitabı olan "Sosyal Zeka – İnsan İlişkilerinin Yeni Bilimi"nde sosyal zeka tanımında sosyal farkındalık ve sosyal beceriden oluşan iki faktöre değinmektedir. Sosyal farkındalık, sosyal zekanın bilişsel bileşeni olarak sunulurken, sosyal

beceri sosyal farkındalığın pürüzsüz ve etkili etkileşimlere olanak tanıyan davranışsal işaretleri kapsadığı ileri sürülmektedir. Her iki faktörün temel aldığı bazı öğeler bulunmaktadır. *Sosyal farkındalık*: (a) Temel Empati: Başkalarının duygularını hissetmek, (b) Uyum: başkalarını dikkatle dinlemek, (c) Empatik Kesinlik: Başkalarının düşüncelerini ve niyetlerini doğru anlamak, (d) Sosyal Bilgi: Sosyal dünyanın ve ilişkiler ağının nasıl işlediğini bilmek. *Sosyal beceriler*: (a) Eşzamanlılık: sözel olmayan sorunsuz etkileşim, (b) Benlik sunumu: kendini karşı taraflara etkili bir şekilde tanıtmak, (c) Etki: Sosyal etkileşimlerin sonuçlarını etkileme, (d) İlgi: Başkalarının ihtiyaçlarını önemsemek ve ona göre davranmak. McBrien vd. (2018) sosyal-duygusal yetkinliğin kavramsallaştırılmasının Daniel Goleman'ın sosyal zekanın bileşenleri, olarak önerdikleriyle yakından ilgili olduğunu düşünmekle birlikte, sosyal-duygusal yetkinliğin başarılı sosyal etkileşimleri destekleyen davranışlara da odaklandığını belirtmektedir.

Empati, McBrien vd.'nin (2018) sosyal-duygusal yetkinlikle ilişkili olduğunu düşündükleri bir diğer yapıdır. İlgili literatür incelendiğinde, empati ile ilgili çeşitli tanımlamaların olduğunu görmek mümkündür. Bu tanımlamaların bazıları tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Empatiye Yönelik Bazı Tanımlamalar

Yazar	Tanım
(Barnett ve Mann (2013, s. 230).	Başkalarının deneyimine ilişkin bilişsel ve duygusal bir anlayış, başkalarının şefkat ve saygıya layık olduğu ve özünde bir değere sahip olduğu görüşüne uygun duygusal bir tepki
Stocks vd. (2011, s. 3).	Başkaları adına hissedilen duygusal tepkiler bütünü
Pelligra (2011, s. 170).	Başkalarının duygusal durumlarını tahmin etme ve paylaşma yeteneği
Eisenberg, Fabes, ve Spinrad (2006, s. 647)	Bir başkasının duygusal durumuna, kendi duygusuyla aynı veya çok benzer olan veya hissedilmesi beklenen şeyin anlaşılmasından kaynaklanan duygusal bir cevap
Cohen ve Strayer (1996, s. 988)	Başka birinin yaşadığı duygusal durumu anlama ve duruma yönelik duygularını paylaşma yeteneği
Davis (1983, s. 114).	Başkalarının deneyimlerinin bilişsel bir kavrayışı ve başkalarının deneyimlerine karşı duygusal reaksiyon
Dymond (1949, s. 127)	Bir başkasının düşünce, duygu ve eylemine hayal gücüyle katılma ve dünyayı onun yaptığı gibi yapılandırma

Empatinin kavramsallaştırılmasına yönelik çalışmaların tümü, başkalarının deneyimine yönelik algıya içsel bir cevap olma niteliğini korumaktadır (McBrien vd., 2018). McBrien vd.'ne göre (2018), empati pürüzsüz ve üretken sosyal etkileşimlere sahip olmak için hayati bir öneme sahip olmakla birlikte, empatinin çeşitli tanımlamaları yüksek kaliteli bir etkileşime dönüştürülebilecek bir mekanizma sağlamamaktadır. Böylece, McBrien vd. (2018) sosyal-

duygusal yetkinliği, sosyal bilişin davranışlar yoluyla bir etkileşim niteliğinde gerçekleştiği hipotezine dayandırmaktadır.

McBrien vd.'nin (2018) sosyal-duygusal yetkinliğin ilişkili olmasını bekledikleri bir diğer yapı kişilerarası duyarlılık kavramıdır. Kişilerarası duyarlılık, diğer insanların yeteneklerini, duygusal durumlarını ve kişisel özelliklerini sözel olmayan işaretler yoluyla doğru olarak değerlendirme yeteneği olarak tanımlanabilir (Kenny, 2004; Montepare, 2004). Başka bir deyişle kişinin başkalarının yetenekleri, duygusal durumları ve kişilik özellikleriyle ilgili doğru yargılarda bulunmak, buna göre davranış sergilemek olumlu bir sosyal beceri olarak değerlendirilebilir. Bugüne kadar kişilerarası duyarlılık ile ilgili çoğu araştırma, temel olarak karakter özelliklerine ve başkalarının duygusal durumlarına ilişkin değerlendirmelerin doğruluğu ile ilgilidir (Kenny, 1994). Bu değerlendirmeler, daha sonra kararları verenlerin başkalarına karşı nasıl tepkilerde bulunacağını etkilemektedir (Gore, 2009). McBrien vd.'ne (2018) göre kişilerarası duyarlılığın başkalarının duygusal durumları ve kişilik özellikleri hakkında doğru çıkarımlarda bulunma ve aynı zamanda sosyal durumlar ile ilgili genel bir farkındalığa sahip olma yeteneği olarak düşünüldüğünde sosyal-duygusal yetkinlik ile ilişkili olabileceği varsayılmaktadır. McBrien vd. (2018), kişinin başkaları hakkında yaptığı bu tür değerlendirmeler bireylere ve duygu ilişkili çeşitli koşullara verilen tepkileri barındırdığını belirtmektedir. Kişilerarası duyarlılık, duygusal zeka ve empatiye benzer şekilde genelde sosyal etkileşimlerin bilişsel bileşenleri ile tanımlandığı söylenebilir. Fakat kişilerarası duyarlılık, duygusal zeka ve empatiden farklı olarak uyum, dostane ilişki ve yakınlıktan kaynaklanan davranış ile ilişkilendirilmiştir (Hall ve Bernieri, 2001). Bu bağlamda, kişilerarası duyarlılığın sosyal-duygusal yetkinlik ile yakından ilişkili olduğu söylenebilir.

Sosyal-duygusal yetkinlik, sosyal etkileşimlerle ilgili belirli bilişsel yeteneklerin sentezinden oluşmakta ve sosyal-duygusal becerilere katkı sağlayan davranışların zamanlamasını ve senkronizasyonunu içermektedir (McBrien vd., 2018). McBrien vd.'ne göre (2018) yeni bir yapı olarak sosyal-duygusal yetkinlik, sosyal etkileşimlerde kullanılan duygu ilişkili jest-mimik ve seslendirme (vocalizations) gibi işaretlerin niteliği ve zamansal dinamiklerine vurgu yapmakta ve bu işaretlerin sosyal etkileşimin doğasına uygun bir eşlemesini kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle, sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi yüksek bir kişi başkalarıyla nasıl etkileşime girdiği konusunda sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi düşük birine göre daha fazla esnekliğe sahip olacağı ve kişinin belirli bir sosyal etkileşimin ritmine uyum sağlamasını kolaylaştıracağı söylenebilir. Sosyal etkileşimlerde, kişinin sahip olduğu bu esneklik sosyal etkileşimlere uyum sağlama, bir etkileşim boyunca süregelen düzenlemeler yapma ve belirsiz veya rahatsız edici sosyal durumları daha huzurlu hale getirme becerisini arttırabilir.

Bu çalışmada, McBrien vd. (2018) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği (Social-Emotional Expertise Scale) Türkçeye uyarlanmış ve ölçeğin güvenilirlik-geçerlilik analizleri yapılmıştır. Sosyal- Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin ülkemizde üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olan uygulamaları neticesinde ne gibi sonuçların ortaya çıktığı araştırılmış ve yorumlanmıştır.

İnsan etkileşimlerini anlamak adına geliştirilmiş ya da uyarlanmış bazı ölçme araçlarına ulaşmak mümkündür. Sosyal-Duygusal Yetkinlik ise sosyal etkileşimleri daha iyi anlamak adına McBrien vd. (2018) tarafından sunulmuş yeni bir yapıdır. Türkçe literatür incelendiğinde üniversite öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlik düzeyini belirlemeye yönelik olarak

geliştirilmiş veya uyarlanmış bir ölçeğin olmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile literatürde karşılaşılan bu eksikliğin giderilmesine yönelik katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

YÖNTEM

Bu çalışma, Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'ni (SDYÖ) Türkçeye uyarlamak amacı ile yapılmış, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasının olduğu üniversite öğrencileri üzerinde yapılan metodolojik bir araştırmadır.

Çalışmanın Örnekleme

Çalışmanın evreni, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı bahar dönemi içerisinde Siirt Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerdir. Ölçek uyarlama çalışmalarında evreni temsil edecek heterojen bir yapının oluşturulması gerektiği dikkate alınarak örnekleme yapılmıştır (Erkuş ve Selvi, 2019). Bu çalışmada deneme uygulamasında 334 kişi yer almıştır. Genel bir kural olarak, örneklem büyüklüğünün en az gözlenen değişken sayısının beş ya da on katı olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2002). Bu kuraldan hareketle, araştırma grubunda 508 kişi yer almış ve bu sayı yeterli görülmüştür.

Çalışmanın dil eşdeğerliği uygulamasında 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Siirt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim-Tercümanlık bölümüne devam eden 25 öğrenci yer almıştır. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılık katsayısı ve madde analizlerine ilişkin değerlendirmeler deneme uygulamasından elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır. Tablo 2'de deneme uygulamasına dâhil olan öğrencilerin bölümlerine ve cinsiyetlerine göre sayısal dağılımları yer almaktadır.

Tablo 2. Deneme Uygulamasına Dâhil Olan Öğrencilerin Bölümlere Ve Cinsiyete Göre Sayısal Dağılımları

Bölüm	Cinsiyet		%
	Kadın	Erkek	
Fen Bilgisi Öğretmenliği	21	17	11.37
Çocuk Gelişimi	36	11	14.07
İlahiyat	38	19	17.06
Sosyal Hizmetler	29	18	14.07
Sınıf Öğretmenliği	36	21	17.06
Matematik	28	17	13.47
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	27	16	12.87
TOPLAM	215	119	100

Ölçeğin güvenilirlik-geçerlilik analizlerine ilişkin değerlendirmeler ise araştırma grubundan elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır. Tablo 3'te araştırma grubuna dâhil olan öğrencilerin bölümlerine ve cinsiyetlerine göre sayısal dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3. *Araştırma Grubuna Dâhil Edilen Öğrencilerin Bölümlere Ve Cinsiyete Göre Sayısal Dağılımları*

Bölüm	Cinsiyet		%
	Kadın	Erkek	
Sınıf Öğretmenliği	33	16	9.64
Türkçe Öğretmenliği	33	18	10.03
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	26	15	8.07
Bilgisayar ve Öğretim Tekno. Eğitimi	8	16	4.72
Sosyoloji	28	15	8.46
Türk Dili ve Edebiyatı	30	14	8.66
Büro Yön. ve Yönetici Asistanlığı	21	13	6.70
Yerel Yönetimler	21	15	7.08
Çocuk Gelişimi	37	7	8.66
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	30	14	8.66
İlahiyat	32	13	8.85
Matematik	19	11	5.90
İşletme Yönetimi	16	7	4.52
TOPLAM	334	174	% 100

Uyarlama ve Uygulama İşlemlerinde İzlenen Adımlar

SDYÖ'nün Türkçeye uyarlanması amacıyla öncelikle ölçeği geliştiren yazarlardan biri olan Jo-Anne Bachorowski ile E-Posta aracılığıyla iletişime geçilmiş ve araştırma için gerekli olan izin alınmıştır.

Uyarlama sürecinde aşağıda belirtilen işlemlere başvurulmuştur:

1) Öncelikle ölçeğin orijinal dili olan İngilizceden Türkçeye çeviri yapılmış, daha sonra da elde edilen Türkçe formdan orijinal dile geri çeviri yapılmıştır. Bu işlemler farklı kişiler tarafından yapılmış ve çeviri sürecine araştırmacının kendisi de dâhil olmuştur. Çeviri ve geri çeviri işlemlerini gerçekleştiren gruplar arasında her iki dile de iyi düzeyde hâkim olan kişiler, dil uzmanları, bir ölçme değerlendirme uzmanı ve bir psikiyatrist yer almıştır. Süreçte yer alan bu kişilere çeviri işleminden önce Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği hakkında bilgi verilmiştir.

2) Çeviri işlemlerinden sonra, yedi kişilik uzman bir grup orijinal formu ve Türkçe formu dil ve anlam açısından karşılaştırılmaları ve biçim ile ilgili fikirlerini belirtmeleri istenmiştir. Bu grupta dil uzmanları, ölçme-değerlendirme uzmanı ve psikoloji alanında uzman bir kişi yer almıştır. Bu doğrultuda hazırlanan inceleme formu değerlendirme yapacak kişilere verilmiş ve uzmanların görüş ve önerileri dikkate alınarak maddeler üzerinde gerekli görülen düzenleme ve değişiklikler yapılmıştır. Son hali oluşturulan Türkçe form Türk Dili alanında uzman kişilerin fikirleri alınarak son kontroller gerçekleştirilmiş ve ölçek kullanıma hazır hale getirilmiştir.

3) Dil eşdeğerliği uygulamasına yönelik olarak iki dilli grup deseni belirlenmiştir. Ölçek İngilizce ve Türkçe dillerinde yeterli olduğu varsayılan 2018-2019 Öğretim yılı bahar döneminde Siirt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık bölümüne devam eden 25 öğrenciye önce orijinal form, iki hafta sonra da Türkçe form uygulanmıştır.

4) Son hali oluşturulan ölçek, Erkuş ve Selvi'nin (2019) yapılmasını önerdiği gibi deneme ve araştırma gruplarına uygulanmıştır. Bu aşamalarda yer alan katılımcılara çalışma açıklanmış, ölçme aracı tanıtılmış ve gönüllü kişilerin katılımına dikkat edilmiştir.

5) Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmak üzere şu işlemler uygulanmıştır:

- Ölçeğin iç tutarlılık katsayısına deneme grubundan elde edilen veriler üzerinden bakılmış ve ölçeğin madde analizleri incelenmiştir.
- Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin kanıt elde etmek üzere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.
- Ölçeğin ölçüt-bağımlı geçerliliği benzer bir ölçme aracından elde edilen verilerle olan ilişki düzeyi incelenmiştir.
- Ölçeğin güvenilirliği ise test tekrar-test yöntemi ile incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği: SDYÖ, McBrien vd. (2018) tarafından, yeni bir yapı olarak sunulan *sosyal-duygusal yetkinlik* kavramı üzerine inşa edilmiştir. SDY, sosyal etkileşimlerle ilgili belirli bilişsel yeteneklerin sentezinden oluşmaktadır. SDY, uygun zamanlama ile kullanıldığında daha kaliteli etkileşimi sağlayan ve duygu ilişkili davranışları içeren bir sosyal-duygusal araç olarak düşünülmektedir. Ölçek 25 maddeden oluşan öz değerlendirme (self-report) türünde bir ölçme aracıdır. Ölçekte ters kodlu madde bulunmamaktadır. Ölçek, sosyal-duygusal yetkinlik düzeyini ölçmek adına iki alt boyuttan oluşmaktadır. (i) *Uyumluluk*¹: Bu alt boyut farklı sosyal ve duygusal kişilerarası durumlara kolaylıkla uyum sağlama becerisini ölçmektedir. Örnek madde: *Tanıdığım biri üzgün olduğu zaman, söylenmesi ve yapılması gereken*

¹ Bu çalışmada *uyumluluk* sözcüğü İngilizce literatürdeki *adaptability* sözcüğüne karşılık olarak kullanılmıştır; farklı sosyal ve duygusal kişilerarası durumlara kolaylıkla uyum sağlama yeteneğini belirtmektedir.

doğru şeyin ne olduğunu bilirim. (ii) *Anlatımcılık*²: Bu alt boyuttaki 9 madde başkalarına duyguları ifade etme yeteneğini ölçmektedir. Örnek madde: *Konuşurken hareketli ve canlıyım.* Ölçekte yer alan maddeler için 5'li Likert tipi ve en düşük puanı 1 en yüksek puanı 5 olan bir anahtar hazırlanmıştır. Ölçeğin geliştirme çalışması üç aşamada gerçekleşmiştir. 1. aşamada madde havuzunda 76 madde yer almıştır. Bu aşamada düşük faktör yükleri ya da düşük cevaplanma çeşitliliği yüzünden bazı maddeler elenmiş ve geriye 25 madde kalmıştır. 2. ve 3. aşamalarda ölçeğin yakınsak ve ayırt edici yapılar arasındaki ilişki test edilmiştir. Beklenen yönde duygusal zeka ile .62, sosyal anksiyete ile -.59, sosyal istenirlik ile .19, ve öz-izleme ile .28, ilişki bulunmuştur. Geliştirme çalışmasında Cronbach Alfa katsayısı Uyumluluk için .91, Anlatımcılık için .82 ve ölçeğin tümü için .92 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, deneme grubundan (n=334) elde edilen verilerle hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı Uyumluluk için .804, Anlatımcılık için .736 ve ölçeğin tümü için .855 olarak bulunmuştur. Araştırma grubundan (n=508) elde edilen verilerle hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ise Uyumluluk için .817, Anlatımcılık için .711 ve ölçeğin tümü için .867 olarak hesaplanmıştır.

Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi: Schutte Duygusal Zeka Testi (SDZT-33/Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test) Schutte vd. (1998) tarafından karma model yaklaşımına dayanılarak geliştirilmiştir. Araştırmacılar testi Salovey ve Mayer'in (1990) önerdikleri ve sonra gözden geçirdikleri modele dayandırmışlardır. Ölçeğin uyarlama çalışması Tatar, Bender ve Saltukoğlu (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçek 33 maddelik öz değerlendirme türünde 5'li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Testte üç madde (5, 28, 33) tersten kodlanmaktadır. Test- tekrar test çalışması 15 ve 30 gün sonra iki kez yapılmış ve testler arasındaki ilişki sırayla .81 ve .78 olarak bulunmuştur. Testin Cronbach Alfa katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Doğrulamalı faktör analizi çalışması sonucunda, testin sınır seviyede kabul edilebilir tek faktörlü bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda katılımcılardan cinsiyet ve okudukları bölüm ile ilgili bilgi istenmiştir.

Verilerin Analizi

SDYÖ'nün orijinal dil ve hedef dil formlarının uygulanmasından elde edilen puanlar arasındaki ilişki Intraclass (sınıf içi) Korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Ölçeğin orijinal formu ve Türkçe formunun Cronbach-Alfa katsayıları karşılaştırılmış ve Türkçe formun madde analizleri incelenmiştir.

Ölçeğin Türkçe formunun, özgün formda sunulan iki faktörlü yapısını doğrulayıp doğrulamadığını kontrol etmek amacıyla yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Verilere doğrulamalı faktör analizi uygulanmış ve yapının doğrulanıp doğrulanmadığı test edilmiştir.

İki hafta aryla uygulanan test-tekrar uygulamasından elde edilen test puanları arasındaki ilişki ve ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliliğini test etmeye yönelik olarak Schutte Duygusal Zeka Testi ve SDYÖ puanları arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analizi ile incelenmiştir. Son olarak, katılımcının cevapladığı Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği ile katılımcının bir yakın arkadaşının katılımcıyı değerlendirdiği ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson korelasyon analizi ile test edilmiştir.

² Bu çalışmada *anlatımcılık* sözcüğü İngilizce literatürdeki *expressivity* sözcüğüne karşılık olarak çevrilmiştir; başkalarına duyguları ifade etme yeteneğini belirtmektedir.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0, yapısal eşitlik modeli için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde LISREL 8.7 paket programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Dil Eşdeğerliliği

Son hali oluşturulan ölçek, Siirt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık bölümünde öğrenim gören 25 öğrenciye uygulanmıştır. İngilizce form ve Türkçe form arasındaki ilişkinin anlamlılık derecesi Intraclass korelasyon (iki yönlü rastgele etki, mutlak uyum) analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin Türkçe ve İngilizce form uygulamaları korelasyon değerlerine ilişkin sonuçlar Tablo 4'de sunulmuştur. İki form arasındaki ilişki .883 olarak bulunmuştur

Tablo 4. Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği Türkçe ve İngilizce Formu Arasındaki Intraclass Korelasyon Katsayısı

	Intraclass Korelasyon Katsayısı	<i>p</i>
SDYÖ-SEE*	.883	<.01

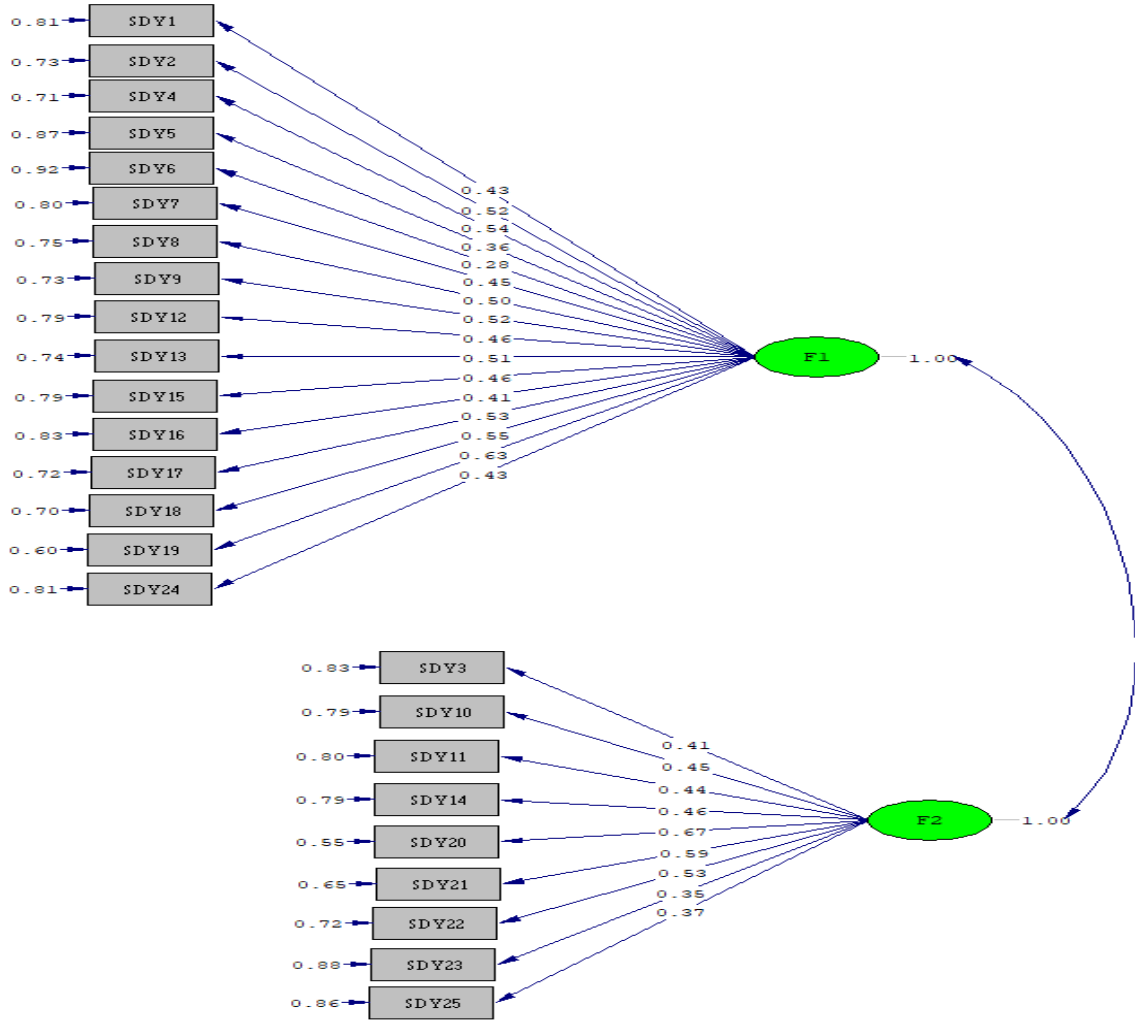
*Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği Orijinal Formu

Yapı Geçerliliği

Ölçeğin Türkçe formunun sahip olduğu faktör yapısının özgün formda sunulan iki faktörlü yapısının geçerliliğini test etmek amacıyla araştırma grubundan elde edilen veriler üzerinden doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA, önceden tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının model uygunluğunun doğrulanıp doğrulanmadığının sınırdığı bir analiz yöntemidir ve bu analiz yöntemi ile bir kuram temel alınarak geliştirilen modelin doğrulanıp doğrulanmadığı veya beklenen modelle incelenen modelin ne düzeyde uyum gösterdiği belirlenmeye çalışılmaktadır (Çokluk, Şekercioglu ve Büyüköztürk 2016, s. 275-276). Bu bakımdan doğrulayıcı faktör analizi, orijinal çalışmada sunulan SDYÖ'nün Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme bir model olarak sınanması ve/veya doğrulanması amacıyla kullanılmıştır.

Orijinal çalışmada sunulan ölçeğin iki faktörlü yapısının uyarlama çalışmasında model uyumunun test edildiği doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen modele ilişkin uyum şeması şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. DFA Modeli Sonucunda Elde Edilen Uyum Şeması

Chi-Square=785.73, df=274, P-value=0.00000, RMSEA=0.059

Şekil 1'de görüldüğü üzere birinci faktör altında yer alan maddelerin faktör yük değerleri .28-.64 arasında ve ikinci faktör altında yer alan maddelerin faktör yük değerleri .35-.67 arasında değişmektedir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi için ki-karenin serbestlik derecesine oranı (χ^2/sd), tahminin ortalama karekökü hatası (RMSEA), iyi uyum indeksi (GFI), düzeltilmiş iyi uyum indeksi (AGFI), standartlaştırılmış hata kareleri ortalama karekökü (SRMR), normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI), artımlı iyi uyum indeksi (IFI) ve karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) incelenmiştir. Test edilen iki faktörlü model ile SDYÖ'ye ait uyum indeksi değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *SDYÖ'nin Uyum İndeksi Değerleri ve Referans Değerler*

Uyum İndeksi	SDYÖ Değerleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	2.8	$0 \leq \chi^2 /sd \leq 3$	$3 \leq \chi^2 /sd \leq 5$
AGFI	.88	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$
GFI	.90	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$
CFI	.94	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
NNFI	.94	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI \leq .95$
IFI	.94	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$
RMSEA	.059	$00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$
SRMR	.05	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$

DFA sonucunda, χ^2/sd 2.8, RMSEA .059, SRMR .05, GFI .90, AGFI .88, IFI .94, CFI .94 ve NNFI .94 değerlerini almıştır. Maddeler arasında herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır.

Cronbach Alfa Katsayısı (iç tutarlılık) Analizi ve Madde Analizi

SDYÖ'nün iç tutarlılık analizleri 334 üniversite öğrencisinden oluşan deneme grubundan elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır. SDYÖ'nün özgün formunun ve uyarlanan Türkçe formun ölçek alt boyutları ve toplam ölçeğe ait iç tutarlılık katsayıları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. *Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin Cronbach Alfa Katsayısı (iç tutarlılık) Analizi*

Faktör	Cronbach Alfa	
	Özgün Form	Türkçe Form
Uyumluluk	.91	.804
Anlatımcılık	.82	.736
Toplam Ölçek	.92	.855

Ölçeğin güvenilirlik analizinde iç tutarlılık katsayıları Uyumluluk alt boyutu için .804, Anlatımcılık alt boyutu için .736 olarak bulunmuştur. Özgün formun ve Türkçe formun iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde, her iki formda da Uyumluluk alt boyutu iç tutarlılık değerinin, Anlatımcılık alt boyutu iç tutarlılık değerinden daha yüksek çıktığı görülmektedir.

Madde analizleri kapsamında, Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği maddelerinin faktör toplam puanlarıyla korelasyonunu incelemek amacıyla düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları ve madde çıkarıldığında Cronbach Alfa değerleri incelenmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin Madde Analizi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Cronbach Alfa Değeri
Uyumluluk (Faktör 1)	1	.387	.850
	2	.340	.852
	4	.487	.847
	5	.219	.855
	6	.229	.857
	7	.409	.850
	8	.429	.849
	9	.416	.850
	12	.394	.850
	13	.415	.850
	15	.423	.849
	16	.415	.849
	17	.425	.849
	18	.486	.847
19	.493	.847	
24	.508	.846	
Anlatımcılık (Faktör 2)	3	.332	.852
	10	.357	.851
	11	.480	.847
	14	.327	.854
	20	.509	.846
	21	.525	.846
	22	.446	.848
	23	.376	.851
25	.356	.851	

N=334

Cronbach Alfa=.855

Ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonu .219 ve .525 arasında değişmektedir. Madde değerlerinin .30'dan yüksek olması, maddelerin ayırt ediciliğinin iyi olduğunu ve tüm maddelerin ait oldukları faktörle güçlü ilişkiler gösterdiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2018, s. 183). İki maddenin (5. ve 6. maddeler) .30 değerinin altında olduğu gözlenmiştir. Eğer bir madde testten çıkarıldığında Cronbach Alfa iç tutarlılık değerinin artacağına yönelik bir bulgu söz konusu ise bu durum o maddenin ölçek toplamı ile uyumlu olmadığını gösterir (Seçer, 2015, s. 60). Ancak, bu maddelerin çıkarılması durumunda Cronbach Alfa değerine büyük oranda bir katkının olmamasına bağlı olarak söz konusu maddelerin ölçekte yer almasına karar verilmiştir.

Ölçüt-bağımlı Geçerlilik Çalışması

Ölçüt bağımlı geçerlilik çalışması için, uygulanan Schutte Duygusal Zeka Testi'den ve SDYÖ'den elde edilen puanlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. SDYÖ'nün ölçüt- bağımlı geçerlilik çalışması, araştırma grubuna dahil olan 508 üniversite öğrencisinden 360'ına (243 kadın, 117 erkek,) Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi (SDZT-33) dağıtılarak yapılmıştır. Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi'nin ölçüt-bağımlı geçerlik çalışması için

kullanılmasına Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin alt boyutları ile kuramsal olarak benzer yapıları ölçmeleri nedeniyle karar verilmiştir (Çokluk vd., 2016). Bu açıdan, SDYÖ ile SDZT-33 arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ortaya çıkacağı düşünülmüştür. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda, SDYÖ'nün Uyumluluk alt boyutu ile SDZT-33 arasında .563, Anlatımcılık alt boyutu ile SDZT- 33 arasında .534 ve SDYÖ'nün genel puanı ile SDZT-33 arasında .615 pozitif yönde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır (Tablo 7).

Test-Tekrar Test Güvenilirliği

Ölçeğin test-tekrar test çalışması için 44 (27 kadın, 17 erkek) öğrenciye iki haftalık zaman aralıklarıyla Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği uygulanmıştır. SDYÖ'nün ilk uygulaması ile ikinci uygulaması arasındaki ilişki düzeyi .838 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test çalışmasına ilişkin ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur (Tablo 7).

Yakın Arkadaş Değerlendirmeleri

Katılımcıların cevapladığı form ile katılımcıların bir yakın arkadaşının katılımcıyı değerlendirdiği formlardan elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edilmiştir. Ölçeği daha önce dolduran 70 öğrencinin bir yakın arkadaşı (en az bir yıllık tanışıklık dikkate alınmıştır) formu tekrar arkadaşı adına doldurmuştur. Kişinin kendisi ve bir yakın arkadaşı tarafından kişinin kendisinin değerlendirildiği formlar arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon analiziyle bakılmıştır. Formların toplam puanları arasındaki ilişki düzeyi .556 olarak bulunmuştur. İki formun alt boyutları arasındaki ilişki düzeyleri ise, uyumluluk için .524, anlatımcılık için .537 olarak saptanmıştır. Buna ilişkin sonuçlara tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8. Ölçüt-Bağımlı Geçerlilik, Test-tekrar Test ve Yakın Arkadaş Değerlendirmelerine İlişkin Sonuçlar

		SDZT-33	r	p
Ölçüt-Bağımlı Geçerlilik	SDYÖ	Uyumluluk	.563	<.01
		Anlatımcılık	.534	<.01
		Toplam Ölçek	.615	<.01
Test-tekrar Test	SDYÖ (1)	SDYÖ (2)	.838	<.01
		SDYÖ-Arkadaş		
Yakın Arkadaş Değerlendirmeleri	SDYÖ	Uyumluluk	.524	<.01
		Anlatımcılık	.537	<.01
		Toplam Ölçek	.556	<.01

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği (Social- Emotional Expertise Scale) Türkçeye uyarlanmış ve güvenilirlik-geçerlilik analizleri incelenmiştir. Ölçeğin dil eşdeğerliliğini belirlemek amacıyla, ölçeğin her iki formlarından alınan puanlar arasındaki tutarlılığa bakılmış ve .883, $p < .01$ olarak hesaplanmıştır. Bulunan korelasyon değerinin .70'in üzerinde olması iki ölçeğin birbiri ile uyumlu ve aynı şeyi ölçtüğünü göstermektedir (Seçer, 2015, s. 72).

Bu işlemler dikkate alınıp Türkçe ve İngilizce formlardan elde edilen puanların birbirleriyle tutarlı olduğu ve ölçeğin dil eşdeğerliğinin sağlandığı varsayılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan uyum indekslerine ilişkin değerlendirme ölçütleri hakkında literatürde farklı fikirler bulunmakla birlikte genel olarak, χ^2/sd oranının 3'ün altında olması mükemmel uyumu, 5'in altında olması da orta düzey uyumu göstermektedir (Çokluk vd., 2016; Karagöz, 2016; Kline, 2011; Özdamar, 2017)). χ^2/sd 'nin 2.8 olarak bulunan değeri, modelin mükemmel uyum gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Modelin RMSEA değeri .059; SRMR değeri ise .05'dir. RMSEA ve SRMR değerlerinin .08'den küçük veya eşit olması iyi uyuma, değerlerin .05'den küçük veya eşit olması da mükemmel uyuma işaret etmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016; Karagöz, 2016; Marsh, Hou ve Wen, 2004; Özdamar, 2017) Elde edilen .059'luk RMSEA değeri ve .05'lik SRMR değeri iyi uyuma karşılık gelmektedir. Çalışmada GFI değerinin .90, AGFI değerinin .90 ve IFI değerinin .94 olduğu ve kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmektedir (Karagöz, 2016). Diğer uyum indekslerinden NNFI ve CFI .94 değerleri almış ve bu değerlerin mükemmel uyuma yakın değerler olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2001). Ölçeğin uyarlanan formunun faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla uygulanan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum indeksi değerleri sonucunda, ölçeğin orijinal formunun iki faktörlü yapısının Türk kültüründe doğrulandığı söylenebilir.

Korelasyon katsayısının değerinin yorumlanmasında kesin olarak fikir birliğine varılan aralıklar olmasa da, sıklıkla değerlerin, 0.00-0.29 arasında olması düşük, 0.30-0.69 arasında olması orta, 0.70-1.00 arasında olması ise yüksek düzeyde bir ilişki olarak yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2018, s. 32). Ölçeğin ölçüt-bağımlı geçerliliğini test etmek üzere, Schutte Duygusal Zeka Testi'nden elde edilen puanlar ile SDYÖ'den elde edilen puanlar arasındaki ilişki incelenmiş ve beklenen yönde orta düzeyde pozitif yönde (.615) anlamlı ilişki bulunmuştur. SDYÖ'nün test-tekrar test güvenilirliğine ilişkin yapılan çalışmada ölçek puanları arasında yüksek düzeyde pozitif yönde (.838) anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır ve bu verilere göre testin zamana bağlı olarak kararlı ölçümler verdiği söylenebilir. Ölçeğin kişinin kendisi ve bir yakın arkadaşı tarafından kendisinin değerlendirildiği formlar arasındaki ilişki incelenmiş ve iki form arasında orta düzeyde pozitif yönde (.556) anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. SDYÖ ve SDYÖ-Arkadaş formları arasında saptanan bu ilişkinin sosyal-duygusal yetkinliğin kişilerarası duyarlılık ile olan kuramsal ilişkisine bağlı olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi düşük olanlara göre, sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi yüksek bireyler başkalarıyla nasıl etkileşime girdikleri konusunda daha fazla esnekliğe sahip olacağı düşünülmektedir. Bu esneklik çeşitli sosyal etkileşimlere uyum sağlama, bir etkileşim boyunca süregelen düzenlemeler yapma ve belirsiz veya rahatsız edici sosyal durumlarda başarılı olma yeteneğini artırabilir. Başka bir deyişle, sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi yüksek birinin esnekliği, bireyin belirli bir sosyal etkileşimin ritmine uyum sağlamasını kolaylaştırdığı söylenebilir. Ayrıca, bu etkileşimin ritmi, demografik özelliklerin birçoğuna ve özellikle de cinsiyete bağlı olarak değişebilir. Birçok sosyal ve duygusal ölçme araçlarından elde edilen veriler anlamlı cinsiyet farklılıkları göstermektedir (Baron-Cohen ve Wheelwright, 2004; Schutte vd., 1998; Bora ve Baysan, 2009; Erdoğan, 2008). İleri çalışmalarda, cinsiyet ile sosyal-duygusal yetkinlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi bu nedenle değer kazanacağı düşünülmektedir.

Son olarak, sosyal anksiyete ve otizm spektrum bozukluğu gibi sosyal davranışların tipik olarak bozulduğu klinik popülasyonlarda SDYÖ'nün değerlendirileceği çalışmaların yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılık

Bu çalışmada uyarlanan ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri, son hali oluşturulan ölçekte yer alan maddeleri gönüllü olarak yanıtlamayı kabul eden ve 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde Siirt Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Bu nedenle, SDYÖ'ye yönelik tekrar araştırmaların yapılması ve SDYÖ'nün farklı örneklem gruplarından elde edilen verilerle sınanması gerekebilir. SDYÖ'nün ölçüt-bağımlı geçerlilik çalışması, sadece yakınsak yapılar ile olan ilişkinin test edilmesi ile sınırlıdır. Sonraki çalışmalarda ölçeğin ayırt edici yapılar ile olan ilişkisi test edilebilir.

KAYNAKÇA

- Barnett, G., ve Mann, R. E. (2013). Empathy deficits and sexual offending: A model of obstacles to empathy. *Aggression and Violent Behavior, 18*, 228–239.
- Baron-Cohen, B., ve Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 34*, 163-175.
- Baysan, A., Leyla ve Bora, E. (2009). Empati ölçeği Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. Psychometric features of Turkish version of empathy quotient in university students. *Bulletin of Clinical Psychopharmacology, 19*, 39-47.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 32*, 470-83.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cohen, D., ve Strayer, J. (1996). Empathy in conduct-disordered and comparison youth. *Developmental Psychology, 32*, 988–998.
- Çokluk, O., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, S. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology, 44*, 113-126.
- Dymond, R. F. (1949). A scale for the measurement of empathic ability. *Journal of Consulting Psychology, 13*(2), 127–133.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., ve Spinrad, T. L. (2006). Prosocial development. In N. Eisenberg, W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.). *Handbook of child psychology Vol. 3: Social, emotional and personality development*. (pp. 646–718). Hoboken, NJ: Wiley.
- Erdoğan, M. (2008). Duygusal zekanın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(23), 62-76.
- Erkuş, A. ve Selvi, H. (2019). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme III: Ölçek uyarlama ve "norm" geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Goleman, D. (2017). *Sosyal zeka – insan ilişkilerinin yeni bilimi* (7. baskı). (O. Ç. Deniztekin, çev.). İstanbul: Varlık.

- Gore, J. (2009). The interaction of sex, verbal, and nonverbal cues in same-sex first encounters. *Journal of Nonverbal Behavior*, 33, 279-299.
- Hall, J. A. ve Bernieri, F. J. (Eds.). (2001). *Interpersonal sensitivity: Theory and measurement*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Karagöz, Y. (2016). *Spss ve amos23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kenny, D. A. (1994). *Interpersonal perception: A social relations analysis*. New York, NY: Guilford Press.
- Kenny, D. A. (2004). PERSON: A general model of interpersonal perception. *Personality and Social Psychology Review*, 8, 265-280.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling: issues and practical considerations*. New York: The Guildford Press.
- Marsh, H.W., Hau, K.T. ve Wen, Z. (2004). In search of golden rules: comment on hypothesis-testing approaches to setting cutoff values for fit indexes and dangers in overgeneralizing hu and Bentler's (1999) findings. *Structural Equation Modeling*, 11(3), 320-341
- Mayer, J. D., Caruso, D. R. ve Salovey, P. (2016). The ability model of emotional intelligence: Principles and updates. *Emotion review*, 8(4), 290-300.
- McBrien, A., Wild, M., ve Bachorowski, J. (2018). Social-emotional expertise (SEE) scale: Development and initial validation. *Assessment*, 107319111879486.
- Montepare, J. M. (2004). Exploring interpersonal sensitivity: What, who, why, and to what end? *Journal of Nonverbal Behavior*, 28, 143-145.
- Özdamar, K. (2017). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi ibm spss, ibm spss amos ve minitab uygulamalı*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Pelligra, V. (2011). Empathy, guilt-aversion, and patterns of reciprocity. *Journal of Neuroscience, Psychology, and Economics*, 4(3), 161-173.
- Salovey, P. ve Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185-211.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J. ve Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177.
- Seçer, I. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stocks, E. L., Lishner, D. A., Waits, B. L. ve Downum, E. M. (2011). I'm embarrassed for you: The effect of valuing and perspective taking on empathic embarrassment and empathic concern. *Journal of Applied Social Psychology*, 41, 1-26.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2001). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Tatar, A., Tok, S., Bender, M. T. ve Saltukoğlu, G. (2017). Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 139-146.

Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği						
	Lütfen aşağıdaki maddelerden sizi en iyi tanımlayan şıkları işaretleyiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
1	İnsanlarla iletişim kurarken göz teması kurarım.	1	2	3	4	5
2	Her seviyede insanla kolaylıkla iletişim kurabilirim. (çocuklarla, yaşlılarımla, hocalarımla vs.)	1	2	3	4	5
3	İnsanlara nasıl tepkilerde bulunmam gerektiğini belirlemek için onların beden dilinden yararlanırım.	1	2	3	4	5
4	Sosyal etkileşimlerde, yüz ifadelerimi doğru zamanda kullanırım.	1	2	3	4	5
5	Hassas durumlarda insanları incitmeden onlarla yüzleşebilirim.	1	2	3	4	5
6	Rahatsız olduğum durumları insanları gücendirmeden ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
7	Sosyal etkileşimlerimde kurduğum fiziksel temasların miktarını ve türünü doğru ayarlarım.	1	2	3	4	5
8	Sohbet ederken yaptığım el hareketleri dikkat dağıtmaz; ifade etmek istediğim şeyin anlaşılmasına yardımcı olur.	1	2	3	4	5
9	Sosyal becerilerimi içinde bulunduğum durumun gerektirdiği gibi kullanırım.	1	2	3	4	5
10	Konuşurken hareketli ve canlıyım.	1	2	3	4	5
11	İnsanların yüz ifadelerini anlamakta iyiyim.	1	2	3	4	5
12	Parti gibi sosyal etkinliklerde, insanlar çoğu zaman benimle tanışırlar.	1	2	3	4	5
13	Tanıdığım biri üzgün olduğu zaman, söylenmesi ve yapılması gereken doğru şeyin ne olduğunu bilirim.	1	2	3	4	5

14	İnsanları etkilemek için sesimin özelliklerinden yararlanırım.	1	2	3	4	5
15	Rahatsız edici sosyal etkileşimleri, daha huzurlu hale getirebilirim.	1	2	3	4	5
16	Hangi zamanda nasıl gülümsemem gerektiğini bilirim.	1	2	3	4	5
17	İnsanlar bir topluluk içinde beni gözlemleme imkanına sahip olsaydı, o topluluk içindeki sosyal becerileri en yüksek kişi olduğumu söylerdi.	1	2	3	4	5
18	Duygusal tepkilerimi başkalarının duygularına nasıl uyarlamam gerektiğini bilirim.	1	2	3	4	5
19	İnsanlarla konuşurken, beden duruşum rahat ve iletişime açıktır.	1	2	3	4	5
20	Başkaları, yüzümle (mimiklerimle) kendimi ifade edebildiğimi söyler.	1	2	3	4	5
21	Duygusal ifadelerim etkileyici ve ikna edicidir.	1	2	3	4	5
22	Duygularımı ifade ederken ses tonumdan yararlanırım.	1	2	3	4	5
23	İnsanlar onları dinlediğimi anlasın diye sohbet esnasında başımı (olumlu anlamda) yeterince sallarım.	1	2	3	4	5
24	Gergin bir sohbeti nasıl sakinleştireceğimi bilirim.	1	2	3	4	5
25	İnsanların kendilerini iyi hissetmesini sağlamak için gülerim.	1	2	3	4	5